

want hier was waarheid in het gemoed, eedsbekwaamheid en zaaks-gerechtigheid geweest. Wel zou het hun veel smaad en moeite en onaangenaamheden gespaard hebben, zoo ze hun gelofte niet hadden gehouden. Maar dit mocht niet. Dat alles moest men zich in een gerechtige zaak getroosten. Maar heel anders stond het met den eed van de Dienaren des Woords en Opzieners. Deze hadden voor het aanschijn des Heeren betuigd, Hem in hun ambt te zullen dienen, en in die betuiging zich tevens verbonden, om naar de bestaande orde te leven. Nu van tweeën één, óf deze bestaande orde bood een redmiddel, waardoor ze nooit konden genoodzaakt worden, om ambtelijk het Sacrament te ontheiligen, óf zij bood dat redmiddel niet. Indien niet, dan gold de eed niet, wijl dan de zaaks-gerechtigheid ontbrak. En indien wel, dan volgde er uit, dat hun pogen, om het Sacrament te heiligen, *niet* door hun belofte was uitgesloten. Zoodra men echter de zaak generaliseerde, en zeggen ging: „Gij allen hebt trouw gezworen aan de Synodale reglementen, en moogt u daar niet tegen verzetten”, dan moest worden geoordeeld, dat dit een belofte was, die men niet had *mogen afnemen*, omdat deze belofte tegen God en zijn eere inging, en bij negenhonderd en negentig van de duizend stuit op ontstentenis van het *jus in jurante*, d. w. z. dat ze niet wisten wat ze deden, toen ze deze reglementen aannamen. Steeds moet bij elken eed de belofte in het oog gehouden, dat elke eed aan God en niet aan menschen gezworen wordt, en dat het deswege *zonde* is, een eed den mensch te houden, zoodra dit tegen de waarheid of de eere Gods zou ingaan. En om dit nu uit te maken, moet altoos met de drie bovengenoemde kenmerken gerekend: Waarheid in het gemoed, bekwaamheid tot den eed en zaaks-gerechtigheid. En voorts zij bij het opmaken van zijn oordeel een iegelijk wel in zijn gemoed verzekerd, en roepe hij, bij aarzeling in zijn oordeel, de hulpe en den raad van de broederen, of van zijn kerk in.

Wat het tweede punt, de „*onbekwaamheid tot den eed*,” betreft, moet steeds de eisch gelden, dat wie zweren zal, *wete wat hij doet*. Dat sluit dus uit het zweren van wie niet recht bij zinnen, door dronkenschap be-neveld of nog te jong is. Maar dit niet alleen. Er volgt toch ook uit, dat iemand onbekwaam tot den eed is, zoo gij niet aan God gelooft, en tenzij de rechter het oog sloot voor recht en rede, zou zeer moeilijk de geldigheid van een afgelegden eed zijn vol te houden, zoo bewezen kon worden dat de man, die den eed had afgelegd, een Godlooचना was. Ontleent toch juist de eed zijn kracht daaraan, dat de persoon die zweert voor Gods aangezicht wordt gesteld, God als getuige aanroept, en nu geacht wordt, uit vreeze voor Gods heiligheid en alwetendheid de waarheid te